ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
«ІНЖЕНЕРНА ПСИХОЛОГІЯ»

(для бакалаврів)

Київ 2018

Підготовлено доцентом кафедри психології Михайлюк І.В.

Затверджено на засіданні кафедри психології
(протокол № 1 від 27.08.2018)

Затверджено науково-методичною комісією кафедри психології (протокол №1 від 7.09.2018)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин і соціальних наук.

Михайлюк І.В. Навчальна програма дисципліни «Інженерна психологія» (для бакалаврів). - К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. — 16 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни «Інженерна психологія», вказівки до виконання контрольного завдання, варіанти контрольних завдань, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В умовах науково-технічного прогресу зі зміною систем «людина-техніка», з підвищенням рівня і ступеня їх автоматизації змінюється і розмаїття психологічних знань, які необхідні сучасному практикуючому психологу. Опанування основних психологічних знань про закономірності організації діяльності людини в системі «людина-техніка», про особливості самої системи «людина-техніка» та її компонентів сприятиме розширенню кола професійних інтересів практикуючого психолога, який працює в різноманітних психологічних службах цієї системи, створенню передумов для успішної роботи в міждисциплінарному різнопредметному колективі спеціалістів, що, у свою чергу, забезпечить можливості комфортного, ефективного і надійного функціонування системи «людина-техніка».

Мета вивчення курсу «Інженерна психологія» – засвоїти базові знання з актуальних психологічних питань організації ефективної і надійної роботи людини в системах «людина-техніка» та психологічного забезпечення систем загалом.

З метою поглиблення, закріплення знань, перевірки якості їх засвоєння до програми включені варіанти контрольних завдань, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Інженерна психологія» студенти повинні:

Знати:

- предмет і завдання курсу «Інженерна психологія»;
- основні положення методології інженерної психології;
- основні завдання інженерної психології та їх динаміку у світлі сучасних тенденцій розвитку практичної психології в Україні;
- принципи класифікації та види систем «людина-машина»;
- основні функції та ролі людини в системі «людина-техніка»;
- психологічний зміст понять «інформаційна модель», «концептуальна модель»;
- основні компоненти психологічної системи діяльності людини-оператора;
- психологічні особливості та види помилок людини в системі «людина-техніка»;
- інтегральні показники надійності людини-оператора;
- основні види, функції та напрями роботи психологічної служби в системах «людина-техніка».

Уміти:

- описати функцію людини-користувача персонального комп’ютера і самої машини;
- визначити перелік професійно важливих якостей особистості для конкретної діяльності з врахуванням особливостей їх реалізації у трудовому процесі;
- сконструювати власну шкалу працездатності за допомогою моделювання типової для себе шкали, а також сконструювати криву втоми;
- орієнтовно спроектувати модельний технічний об’єкт (наприклад клавіатуру, орган управління, технічний засіб тощо). Визначити й описати особливості роботи психолога на кожному етапі проектування технічного об’єкта;
- запропонувати тестові методики специфічних можливостей суб’єкта навчальної діяльності щодо професійної придатності в системах «людина-техніка».

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«ІНЖЕНЕРНА ПСИХОЛОГІЯ»

	Назва змістового модуля і теми
Змістовий модуль І. Вступ в інженерну психологію	
Тема 1.	Інженерна психологія як галузь психологічної науки і сфера діяльності практикуючого психолога
Тема 2.	Етапи виникнення інженерної психології, методи та перспективи її розвитку
Тема 3.	Напрями прикладних психологічних досліджень у системах «людина-техніка»
Змістовий модуль ІІ. Психологічна характеристика систем «людина-техніка»	
Тема 4.	Психологічна характеристика та види систем «людина-техніка»
Тема 5.	Психологічна структура та розподіл функцій в системах «людина-машина»
Тема 6.	Класифікація автоматизованих систем управління (АСУ)
Тема 7.	Інформаційна та концептуальна модель взаємодії людини і машини
Змістовий модуль ІІІ. Психологічні основи діяльності людини в системах «людина-техніка»	
Тема 8.	Психологічні особливості діяльності людини-оператора
Тема 9.	Психологічна система діяльності людини-оператора
Тема 10.	Прийняття рішень і пізнавальні процеси
Тема 11.	Психомоторні процеси і робочі рухи
Тема 12.	Професійно важливі якості
Змістовий модуль IV. Психічні стани та надійність людини в системі «людина-техніка»	
Тема 13.	Психологія надійності людини в системах «людина-техніка»
Тема 14.	Психологічні особливості помилок і психічні стани оператора
Тема 15.	Працездатність людини оператора та її динаміка
Змістовий модуль V. Психологічний супровід в організаціях систем «людина-техніка»	
Тема 16.	Етичні принципи, напрямки та види професійно-психологічних завдань у системах «людина-техніка»
Тема 17.	Психологічна служба в системах «людина-техніка»
Тема 18.	Психологічна підтримка людини-оператора та форми її реалізації
	Всього: лекц. – 120, семін. – 10

ЗМІСТ
дисципліни
«ІНЖЕНЕРНА ПСИХОЛОГІЯ»

Змістовий модуль І. Вступ в інженерну психологію

Тема 1. Інженерна психологія як галузь психологічної науки і сфера діяльності практикуючого психолога

Інженерна психологія як практично-орієнтована прикладна галузь психологічної науки.

Основні завдання інженерної психології та їх динаміка у світлі сучасних тенденцій розвитку практичної і прикладної психології.

Література: основна [6; 10; 15; 17; 21; 27; 30; 31];
додаткова [13].

Тема 2. Етапи виникнення інженерної психології, методи та перспективи її розвитку

Етапи виникнення інженерної психології.

Перспективи розвитку інженерної психології в контексті практичної психології систем «людина-техніка».

Принципи організації систем «людина-техніка».

Методи інженерної психології та їх особливості.

Література: основна [10; 15; 17; 27; 28; 30; 33];
додаткова [1; 12; 14; 16; 19; 22].

Тема 3. Напрями прикладних психологічних досліджень у системах «людина-техніка»

Психофізіологічний напрям розвитку прикладних психологічних досліджень у системах «людина-техніка».

Системотехнічний напрям.

Експлуатаційний напрям.

Психолого-педагогічний напрям.

Література: основна [10; 15; 17; 25; 27; 28; 30; 33];
додаткова [12; 16; 19; 20; 21; 22].

Змістовий модуль ІІ . Психологічна характеристика систем «людина-техніка»

Тема 4. Психологічна характеристика та види систем «людина-техніка»

Базові поняття психологічного опису систем «людина-техніка». Особливості взаємодії в системах «людина-техніка».

Література: основна [9; 10; 15; 17; 25; 30; 33];
додаткова [12; 16; 19; 22].

Тема 5. Психологічна структура та розподіл функцій в системах «людина-машина»

Особливості раціонального розподілу функцій у системах «людина- техніка».

Принципи та критерії раціонального розподілу функцій у системах «людина-машина».

Психологічний аналіз можливостей людини і машини.

Література: основна [9; 10; 15; 17; 21; 25; 30; 33]; додаткова [12; 16; 19; 22].

Тема 6. Класифікація автоматизованих систем управління (АСУ)

Критерії класифікації систем «людина-техніка». Типи та особливості автоматизованих систем управління.

Література: основна [10; 15; 17; 20; 21; 25; 30; 33]; додаткова [12; 16; 19; 22].

Тема 7. Інформаційна та концептуальна модель взаємодії людини і машини

Інформаційна модель та її особливості. Характеристика концептуальної моделі.

Взаємозв'язок інформаційної та концептуальної моделей.

Психологічні правила конструювання інформаційної та концептуальної моделей.

Література: основна [9; 10; 15; 17; 21; 25; 30; 33]; додаткова [12; 16; 19; 22].

Змістовий модуль III. Психологічні основи діяльності людини в системах «людина-техніка»

Тема 8. Психологічні особливості діяльності людини-оператора

Психологічний зміст та особливості етапів діяльності людини в системах «людина-техніка».

Особливості видів технічних засобів та їх вплив на людину.

Психологічна макроструктура діяльності людини-оператора.

Література: основна [5; 10; 15; 25; 27; 28; 36]; додаткова [6; 19].

Тема 9. Психологічна система діяльності людини-оператора

Основні функціональні блоки психологічної системи діяльності людини-оператора.

Мотиви, цілі та програма діяльності людини-оператора.

Інформаційна основа діяльності людини в системах «людина-техніка»

Література: основна [1; 5; 7; 10; 15; 17; 25; 27; 28; 36]; додаткова [6; 19].

Тема 10. Прийняття рішень і пізнавальні процеси

Сенсорно-перцептивні процеси в діяльності людини-оператора.

Мнемічні процеси.

Атенційні процеси.

Образні процеси і регуляція діяльності людини-оператора.

Оперативне мислення та його особливості.

Література: основна [1; 7; 10; 15; 22; 25; 27; 28; 31; 36]; додаткова [15; 19].

Тема 11. Психомоторні процеси і робочі рухи

Фази психомоторних актів у діяльності людини-оператора.

Психомоторні процеси та їх специфіка.

Література: основна [1; 10; 15; 22; 25; 27; 28; 31; 36]; додаткова [19].

Тема 12. Професійно важливі якості

Зміст і склад професійно важливих якостей людини-оператора.

Психологічні підсистеми діяльності людини-оператора та особливості і динаміка професійно важливих якостей.

Література: основна [1; 10; 15; 22; 25; 27; 28; 31; 36];
додаткова [7; 19].

Змістовий модуль IV. Психічні стани та надійність людини в системі «людина-техніка»

Тема 13. Психологія надійності людини в системах «людина-техніка»

Психологічний зміст надійності людини-оператора.
Інтегральні показники надійності людини-оператора.
Особливості систем «людина-техніка» і надійність людини.

Література: основна [2; 5; 8; 15; 18; 19; 22; 25; 30; 31; 36];
додаткова [9; 11; 17; 19].

Тема 14. Психологічні особливості помилок і психічні стани оператора

Психологічний зміст помилок оператора.
Види «відмов» людини-оператора та їх особливості.
Психологічні причини виникнення помилок у системах «людина-техніка».
Психічний стан втомленості та його психологічна характеристика.
Стадії втомленості та їх особливості.
Психологічні показники психічних станів людини.

Література: основна [2; 5; 8; 15; 18; 19; 22; 25; 30; 31; 36];
додаткова [9; 11; 18; 19].

Тема 15. Працездатність людини оператора та її динаміка

Дієздатність та працездатність.
Шкала працездатності: стадії та їх особливості.
Показники втомленості.
Шляхи підвищення працездатності людини-оператора.

Література: основна [2; 5; 8; 15; 18; 19; 22; 25; 30; 31; 36];
додаткова [9; 11; 18; 19].

Змістовий модуль V. Психологічний супровід в організаціях систем «людина-техніка»

Тема 16. Етичні принципи, напрямки та види професійно-психологічних завдань у системах «людина-техніка»

Психологічні особливості систем «людина-техніка».

Психологічні принципи та правила професійної діяльності практикуючого психолога в системах «людина-техніка».

Зміст, форма та методи діяльності практикуючого психолога в системах «людина-техніка».

Професійно важливі напрямки та завдання практикуючого психолога в системах «людина-техніка».

Література: основна [8; 23; 25; 27; 28; 31];
додаткова [11; 14; 16; 17; 18; 20].

Тема 17. Психологічна служба в системах «людина-техніка»

Психологічні та організаційні труднощі діяльності практикуючого психолога в системах «людина-техніка».

Основні функції психологічної служби в системах «людина-техніка».

Література: основна [8; 23; 25; 27; 28;31];
додаткова [11; 14; 16; 17; 18; 20].

Тема 18. Психологічна підтримка людини-оператора та форми її реалізації

Психологічна підтримка людини в системах «людина-техніка» та її зміст.

Форми та засоби реалізації психологічної підтримки людини-опертора.

Література: основна [8; 23; 25; 27; 28;31];
додаткова [11; 14; 16; 17; 18; 20].

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Інженерна психологія як галузь психологічних знань про системи «людина-техніка».
2. Практична психологія в системах «людина-техніка», особливості та етапи виникнення.
3. Проблематика різних напрямків досліджень в інженерній психології.
4. Зв'язок інженерної психології з іншими науками.
5. Динаміка видів систем «людина-техніка» і видів діяльності людини-оператора.
6. Психологічні особливості розподілу функцій у сучасних системах «людина-техніка».
7. Поняття оператора в системі «людина-машина».
8. Зміст і психологічна структура діяльності людини-оператора.
9. Психічні процеси в діяльності людини-оператора та їх психологічні особливості.
10. Загальне уявлення про робочі рухи оператора в системі «людина-машина».
11. Професійно важливі якості та здібності людини-оператора.
12. Психологічні особливості прийняття рішення в діяльності оператора.
13. Психологічні особливості прийняття рішення оператором у режимі діалогу з комп’ютером.
14. Психологічна надійність діяльності людини-оператора та надійність систем «людина-техніка».
15. Принципи визначення надійності систем «людина-машина».
16. Показники надійності оператора систем «людина-машина».
17. Способи виявлення помилок в діяльності оператора.
18. Психологічний аналіз помилок оператора в системі «людина-машина» та заходи з їх попередження.
19. Функціональний стан оператора в системі «людина-машина».
20. Емоційний стан оператора в системі «людина-машина».
21. Показники напруги діяльності оператора в системі «людина-машина».
22. Психологічні ознаки та особливості втомленості людини-оператора.
23. Основні шляхи підвищення ефективності діяльності оператора.
24. Напрями роботи психологічної служби в системах «людина-техніка».
25. Функції психологічної служби в системах «людина-техніка».
26. Правові та етичні норми діяльності практикуючого психолога в системах «людина-техніка».
27. Особливості психологічного супроводу професійної діяльності людини-оператора.
28. Форми реалізації психологічного супроводу професійної діяльності людини-оператора.
29. Психологічна підтримка людини в системах «людина-техніка».
30. Форми реалізації психологічної підтримки людини в системах «людина-техніка».

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольні роботи (виконуються відповідно до програми курсу). Метою виконання контрольних робіт є закріплення теоретичного матеріалу і засвоєння навичок практичного використовування отриманих знань. Перед виконанням контрольної роботи необхідно опрацювати рекомендовану літературу. Обсяг контрольної роботи 10 – 20 сторінок. Вона виконується на підшитих листах формату А4 (210□297 мм). Титульний лист містить назву контрольної роботи, дисципліни, курсу, шифр групи, повністю прізвище, ім'я і по батькові. На другій сторінці приводиться зміст, вказуються теми, які розбиваються на окремі пункти і номера сторінок, що вказують початок цих розділів і пунктів.

Кожний пункт викладається стисло, змістовно і відображає сутність сформульованого питання. Текст може містити схеми, рисунки, графіки. Робота закінчується переліком використаної літератури: список посилань повинен бути оформлений відповідно до зразка, наданого вище. На останньому листі треба поставити дату і особистісний підпис студента. Для поміток рецензента залишаються поля.

За виконаним контрольним завданням відповідно до навчально-методичної карти дисципліни викладач може провести співбесіду із студентом. Здача контрольної роботи проводиться по модульно. Кожна робота розраховується на певний рівень знань. Самостійність виконання контрольної роботи забезпечується наявністю декількох варіантів.

Перевірка контрольних робіт і оцінювання їх результатів включає аналіз представленої роботи та визначення типових помилок. Крім того, в кожній роботі викладач робить помітки і зауваження. Критерії, коли робота не буде зарахована наступні:

1 Якщо в контрольній роботі відсутні 60% правильних відповідей;
2 Якщо контрольна робота здана несвоєчасно;
3 Якщо контрольна робота виконана неакуратно і написана нерозбірливо.

Якщо контрольна робота не зарахована, то вона повертається студенту разом із зауваженнями і виконується повторно. Повторно виконана робота висилається рецензенту. Якщо контрольна робота зарахована із зауваженнями рецензента, то студент повинен дати на них правильні відповіді під час здачі наступної контрольної роботи.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Інженерна психологія як галузь практичної психології.
2. Основні етапи виникнення інженерної психології.
3. Основні методи інженерної психології.
4. Основні завдання інженерної психології та їх динаміка у світлі сучасних тенденцій розвитку практичної психології в Україні.
5. Основні перспективи розвитку інженерної психології на сучасному етапі розвитку техніки.
6. Напрямки прикладних психологічних досліджень у системах «людина-техніка».
7. Основні принципи організації систем «людина-техніка».
8. Основні особливості психофізіологічного напрямку розвитку прикладних психологічних досліджень у системах «людина-техніка».
9. Особливості системотехнічного напрямку інженерно-психологічних досліджень.
10. Основні особливості та специфіка експлуатаційного напрямку інженерно-психологічних досліджень.
11. Основний зміст та особливості психолого-педагогічного напрямку інженерно-психологічних досліджень.
12. Напрямки міждисциплінарних знань у забезпеченні ефективності систем «людина-техніка».
13. Ергономіка та її предмет у системі міждисциплінарних знань.
14. Співвідношення і відмінності ергономіки та інженерної психології.

15. Принципи класифікації та види систем «людина-машина».
16. Основні складові психологічної структури систем «людина-машина».
17. Відмінності характеристик систем «людина-техніка» і «людина-машина» та особливості появи цієї термінології.
18. Основні компоненти систем «людина-техніка».
19. Критерії розподілу функцій між людиною та машиною.
20. Основні функції та ролі людини в системі «людина-техніка».
21. Психологічний аналіз можливостей і межі людини і машини.
22. Основні особливості взаємодії в системах «людина-техніка».
23. Інформаційна модель і психологічний зміст цього поняття.
24. Концептуальна модель, її відмінності та спільне з інформаційною моделлю.
25. Особливості видів технічних засобів та їх вплив на людину-оператора.
26. Основні етапи діяльності людини-оператора.
27. Основні психологічні особливості діяльності людини-оператора, що відокремлюють її від інших видів трудової діяльності людини.
28. Основні компоненти психологічної системи діяльності людини-оператора.
29. Основні особливості пізнавальних процесів людини-оператора.
30. Ваше розуміння процесу прийняття рішення людиною-оператором, його психологічний зміст і складові.
31. Психологічні особливості та роль психомоторних процесів людини-оператора, місце в психологічній системі діяльності робочих рухів.
32. Основні професійно важливі групи якостей людини-оператора.
33. Професійно важливі напрямки психодіагностики та відбору операторів.
34. Надійність людини-оператора і її зв’язок з помилками людини у системах «людина-техніка».
35. Психологічні особливості та види помилок людини в системі «людина- техніка».
36. Основні види психічних станів та їх визначення.
37. Поняття психічного напруження і його зв’язок зі стресом.
38. Поняття втомленості та її суб’єктивні й об’єктивні показники.
39. Працездатність людини-оператора, її особливості та критерії.
40. Шкала та стадії працездатності.
41. Основні фактори середовища, що впливають на ефективність роботи людини в системах «людина-техніка».
42. Визначте, які умови праці професійно важливі для людини-оператора. Обгрунтуйте відповідь.
43. Сенсорні механізми людини-оператора та передумови їх активізації.
44. Регламентація праці та її складові.
45. Негативні психічні стани людини-оператора, їх особливості та ознаки.
46. Перевтомлення, його ступені і складові.
47. Психологічні принципи організації комфортних робочих місць людини-оператора, їх види та особливості.
48. Види та психологічні особливості робочих місць людини-оператора в системах «людина-техніка».
49. Сутність поняття «робочий простір» людини-оператора та його професійно важливі компоненти.
50. Оптимальне розташування засобів відображення інформації.
51. Зміст і ваше розуміння уніфікації та стандартизації інженерно-психологічних вимог до систем «людина-техніка».
52. Складові врахування психологічних і міждисциплінарних знань у проектуванні систем «людина-техніка».
53. Принципи та стадії інженерно-психологічного проектування систем «людина-машина».
54. Оснащення робочого місця людини-оператора і вимоги до його комфортності.

55. Основні етико-професійні принципи роботи практикуючого психолога в системах «людина-техніка».
56. Основні напрямки роботи практикуючого психолога в системах «людина- техніка».
57. Основні класи професійно-психологічних завдань практикуючого психолога в системах «людина-техніка».
58. Найважливіші психологічні правила роботи практикуючого психолога в системах «людина-техніка».
59. Основні види, функції та напрямки роботи психологічної служби в системах «людина-техніка».
60. Зміст і форми реалізації психологічної підтримки людини-оператора в системах «людина-техніка».

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адрианова В. Е. Деятельность человека в системах управления / В. Е. Адрианова. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1974.
2. Алексеева Н. Г. Информационный стресс / Н. Г. Алексеева. – М.: ПЕР СЕ, 2000.
3. Бобнева М. И. Техническая психология / М. И. Бобнева. – М.: Наука, 1978.
4. Бодров В. А. Указатель литературы по психологи труда, инженерной психологи и эргономике за 1998-2003г.г. / В. А. Бодров – М., 2003.
5. Бодров В. А. Психология и надежность: человек в системах управления техникой / В. А. Бодров, В. Я. Орлов. – М., 1998.
6. Введение в эргономику / Под. ред. В. И. Зинченко. – М.: Сов. радио, 1974.
7. Венда В. Ф. Инженерная психология и синтез систем отражения информации / В. Ф. Венда. – М. : Машиностроение, 1976.
8. Гончаренко Т. А. Професійна діагностика / Т. А. Гончаренко. – К., 2004.
9. Гильбух Ю. З. Перове знакомство с инженерной психологией / Ю. З. Гильбух. – К. : Рад. шк., 1982.
10. Дмитриева М. А. Психология труда и инженерная психология: Учеб. пособие / М. А. Дмитриева, А. А. Крылов, А. И. Нафтульев. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1979.
11. Дубровский В. Я. Проблемы системного инженерно-психологического проектирования / В. Я. Дубровский, Л. П. Шедровицкий. – М. : Изд-во МГУ, 1971.
12. Завалишина Д. Н. Психологический анлиз оперативного мышления: Учеб. пособие / Д. Н. Завалишина. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1979.
13. Зараковский Г. М. Психофизиологический анализ трудовой деятельности / Г. М. Зараковский. – М. : Наука, 1985.
14. Зинченко В. П. Основы эргономики / В. П. Зинченко, В. М. Мунипов. – М., 1979.
15. Инженерная психология / Под ред. Г. К. Середы. – К.: Выща шк., 1976.
16. Климов Е. А. Введение в психологию труда / Е. А. Климов. – М., 1998.
17. Котик М. А. Краткий курс инженерной психологи: Учеб. пособие / М. А. Котик. – Таллин : Валгус, 1971.
18. Котик М. А. Саморегуляция и надежность человека-оператора / М. А. Котик. – Таллин : Валгус, 1974.
19. Котик М. А. Ошибки управления / М. А. Котик, А. М. Ємельянов. – Таллин : Валгус, 1985.
20. Крылов А. А. Человек в автоматизированных системах управления / А. А. Крылов. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1972.
21. Ломов Б. Ф. Человек и техника / Б. Ф. Ломов. – 2-е изд. – М. : Сов. радио, 1966.
22. Ломов Б. Ф. Инженерная психология / Б. Ф. Ломов, В. И. Рубанин, В. Ф. Венда. – М., 1977.
23. Ломов Б. Ф. Справочник по инженерной психологи / Б. Ф. Ломов. – М. : Машиностроение, 1982.
24. Ломов Б. Ф. Психологические проблемы деятельности в особых условиях / Б. Ф. Ломов, Ю. М. Забродин. – М. : Наука, 1985.
25. Ложкин Г. В. Практическая психология в системах «человек-техника» / Г. В. Ложкин, Н. И. Повякель. – К., 2003.
26. Методология инженерной психологии, психологии труда и управления / Под. ред. Б. Ф. Ломова, В. Ф. Венды. – М. : Наука, 1981.
27. Методология исследований по инженерной психологии и психологии труда / Под. ред. А. А. Крилова. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1974. – Ч. 1, 2.
28. Медведєв В. И. Терминология инженерной психологи / В. И. Медведєв, А. М. Парачев. – Л. : ВМА, 1971.
29. Основы инженерной психологи: Учеб. для техн. уч. завед. / Под. ред. Б. Ф. Ломова. – М.: Высш. шк., 1986.

30. Рибалка В. В. Психологія праці особистості / В. В. Рибалка. – К., 2006.
31. Стрелков Ю. К. Инженерная и профессиональная психология: Учеб. пособие для вузов / Ю. К. Стрелков. – М. : ИО Академия, 2001.
32. Синглдтон В. Т. Введение в эргономику / В. Т. Синглдтон. – Женева: Изд-во ВОЗ, 1974.
33. Фокин Ю. Г. Оператор – технические средства: обеспечение надежности / Ю. Г. Фокин. – М. : Воениздат, 1985.
34. Человеческий фактор: В 5 т., Пер. с англ. / Под. ред. В. П. Зинченко, В. М. Мунипова. – М. : Мир, 1991.
35. Эргономика / Под ред. А. А. Крылова, Г. В.Суходольского. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1988.
36. Эргономика в определениях. – М. : Изд-во ВНИИТЭ, 1980.
37. Эргономика : принципы и рекомендации: Метод. руков. / Под. ред. В. М. Мунипова, Н. Г. Алексеева. – М. : Изд-во ВНИИТЭ, 1983.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Алешина Ю. Е. Семейное и индивидуальное психологическое консультирование / Ю. Е. Алешина. – М. : РИЦК «Социальное здоровье России», 1993.
2. Вудсон У., Конове Д. Справочник по инженерной психологи для инженеров и художников-конструкторов / У. Вудсон, Д. Конове. – М.: Мир, 1968.
3. Зеер Э. Ф. Психология профессий: Учебное пособие для студентов вузов / Э. Ф. Зеер. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Академический проспект; Екатеринбург: Деловая книга, 2003.
4. ДСТУ 3899-99. Дизайн і ергономіка. Терміни та визначення. – К. : Держстандарт України, 1999.
5. Инженерная психология в применении к проектированию оборудования: Пер. с англ. / Под ред. К. Т. Моргана, А. Чапаниса и др. – М. : Машиностроение, 1971.
6. Карпов А. В. Психология принятия решения в профессиональной деятельности / А. В. Карпов. – Ярославль : Изд-во ЯрГУ, 1991.
7. Моляко В. А. Техническое творчество и трудовое воспитание / В. А. Моляко. – К., 1985.
8. Методика художественного конструирования. – М. : Изд-во ВНИИТЭ, 1983.
9. Немчин Т. А. Состояния нервно-психического напряжения / Т. А. Немчин. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1988.
10. Ничкало Н. Г. Воспитание труженика / Н. Г. Ничкало, А. А. Молчанов. – М., 1992.
11. Обозов Н. Н. Психология работы с людьми / Н. Н. Обозов, Г. В. Щекин. – 5-е изд. – К.: МАУП, 1999.
12. Орлов А. Б. Методы современной возрастной и педагогической психологии / А. Б. Орлов. – М. : Мысль, 1982.
13. Психологическая помощь и консультирование в практической психологи / Под ред. М. К. Тутушкиной. – Санки-Петербург: Изд-во «Дидактика Плюс», 1998.
14. Пушкин В. Н. Оперативное мышление в больших системах / В. Н. Пушкин. – М.; Л.: Просвещение, 1965.
15. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога / Е. И. Рогов. – М.: ВЛАДОС, 1999.
16. Тарасов В. К. Персонал-технология: отбор и подготовка менеджеров / В. К. Тарасов. – Л. : Машиностроение, 1989.
17. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів після диплом. освіти / За наук. ред. Л. М. Карамушки. – К. : Фірма «ІНКОС», 2005.
18. Тобиас Л. Психологическое консультирование и менеджмент: Взгляд клинициста / Л. Тобиас. – М. : Независим. Фирма «Класс», 1997.
19. Управленческое консультирование / Под ред. М. Кубра: Пер. с англ. – 2-е изд., перераб.

– Т. 1. – М.: СП «Интерэксперт», 1992.
20. Управленческое консультирование / Под ред. М. Кубра: Пер. с англ. – 2-е изд., перераб. – Т. 2. – М.: СП «Интерэксперт», 1992.
21. Тикер В. А. Психологическая диагностика организации и персонала / В. А. Тикер. – СПб : Речь, 2003.
22. Шейнис М. Ю. Рабочая книга психолога организации / М. Ю. Шейнис. – Самара: издательский дом «Бахрах-М», 2000.